

Назва ТВП: Сярэдняя Прыпяць

© Ярошук

Код: BY017

Геаграфічныя каардынаты: 52°15' N 27°00' E

Адміністрацыйная прыналежнасць: Брэсцкая вобласць: Лунінецкі раён, Пінскі раён, Столінскі раён, Гомельская вобласць: Жыткавіцкі раён

Плошча: 98676 га

Крытэры: A1, B2, B3, A4i, B1i

Нацыянальны прыродаахоўны статус: ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Сярэдняя Прыпяць»

Міжнародны прыродаахоўны статус: ТВП міжнароднай значнасці, утворана ў 1998 годзе. Рамсарская тэрыторыя з 2001 г. (крытэрыі 1, 2, 5, 6, 8)

Агульнае апісанне:

Сярэдняя Прыпяць – гэта буйнейшы ў Еўропе ўчастак рачной поймы, які захаваўся ў натуральным стане. Заказнік створаны ў сярэдняй плыні галоўнай воднай артэрыі Палесся – ракі Прыпяць (ад вусця Ясельды да вусця Сцвігі). Працягласць участка каля 120 кіламетраў, шырыня вар’іруе ад 4 да 14 кіламетраў.

Плошчы, занятыя натуральнай расліннасцю, складаюць каля 92% тэрыторыі. Каштоўнасць заказніка заключаецца ў захаванасці некранутых пойменных лясоў і лугоў. Сярод лясоў пераважаюць дубравы і чорнаалешнікі з тыповай для Палесся

флорай і фаунай. Заліўныя лугі поймы Прыпяці могуць служыць эталонам натуральных лугоў Палесся. У заказніку прадстаўлены ўсе тыпы лугоў ад вельмі забалочаных да сухіх, блізкіх па структуры да стэпаў. Захаваліся ў пойме і тыповыя нізінныя балоты, біятопы, якія знаходзяцца ў Еўропе пад пагрозай знікнення. Асабліва вялікія балоты сканцэнтраваны ў вусцях прытокаў Прыпяці – рэк Ясельда і Стыр. З іншых біятопаў, якія заслугоўваюць увагі, трэба адзначыць вялікую колькасць прыгажэйшых пойменных азёр і старыц і, безумоўна, рэчышча самой Прыпяці. У даліне гэтай ракі сканцэнтраваны самыя вялікія плошчы натуральных алювіяльных ландшафтаў не толькі на тэрыторыі Беларусі, але і ўсёй Еўропы.

Прыпяць і яе прытокі належаць да раўніннага тыпу рэк і характарызуюцца параўнальна невысокай і распрасцёртай веснавой паводкай, нізкай летняй межанню, якая амаль штогод парушаецца навадненнямі. Працягласць паводак вар’іруе ад 40-45 дзён на малых рэках да 3,5-4 месяцаў на Прыпяці. Сярэдняя вышыня веснавой паводкі над ніжэйшым летнім ўзроўнем складае 3,5-4,5 метры. Пад’ёмы ўзроўняў вады ў перыяд дажджоў, у адрозненне ад веснавых паводак, узнікаюць нерэгулярна і часам перавышаюць іх. У час паводак і навадненняў вада затоплівае пойму разам з населенымі пунктамі, грамадскімі збудаваннямі і камунікацыямі.

Пойменныя землі выкарыстоўваюцца ў асноўным для сенакашэння і выпасу жывёлы (14% тэрыторыі), лясной гаспадаркі, палявання і рыбалоўства. У пойме Прыпяці да цяперашняга часу захаваліся такія традыцыйны від дзейнасці як бортніцтва. Акваторыя ракі выкарыстоўваецца для суднаходства.

Асноўныя біятопы:

Лясы - 35%, хмызнякі - 8%, лугі - 30%, нізінныя балоты - 20%, рэкі і іх узбярэжжа - 4%, сельгасугоддзі - 2%, азёры і іншыя натуральныя вадаёмы - 1%.

Птушкі:

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Гусь-гуменніца <i>Anser fabalis</i>	мг	~10000 ас	2005-2011	Э		A4i
Гусь белалобая <i>Anser albifrons</i>	мг	~40000 ас	2005-2011	Э		A4i
Гусь-піскулька <i>Anser erythropus</i>	мг	+	2000-2011	П		
Гусь шэрая <i>Anser anser</i>	гн	+	2005-2011	П		
Качка-свіцьва <i>Anas penelope</i>	мг	~20000 ас	2005-2011	Э		A4i
Качка-крыжанка <i>Anas platyrhynchos</i>	мг	> 22500 ас	2005-2011	Э		B1i
Качка-шылахвостка <i>Anas acuta</i>	гн	20-30 п	2005-2011	Э		
Качка-шылахвостка <i>Anas acuta</i>	мг	> 600 ас	2005-2011	Э		B1i
Качка-чырка <i>Anas querquedula</i>	гн	>250 п	2005-2011	Э		B2
Качка-лапаноска <i>Anas clypeata</i>	мг	> 5000 ас	2005-2011	Э		A4i
Нырок-сівак <i>Aythya ferina</i>	гн	100-1500 п	2005-2011	Э		B3

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Нырок-сівак <i>Aythya ferina</i>	МГ	> 13500 ас	2005-2011	Э		A4i
Нырок белавокі <i>Aythya nyroca</i>	ГН	+	2005-2011	П		
Гогаль звычайны <i>Vulpes clangula</i>	ГН	+	2005-2011	П		
Гогаль звычайны <i>Vulpes clangula</i>	МГ	> 4200 ас	2005-2011	П		A4i
Савук-луток <i>Mergus albellus</i>	МГ	+	2005-2011	П		
Савук даўганосы <i>Mergus serrator</i>	МГ	+	2005-2011	П		
Савук вялікі <i>Mergus merganser</i>	МГ	+	2005-2011	П		
Чапля-бугай <i>Botaurus stellaris</i>	ГН	150-315 с	2005-2011	Э	↔	B2
Чапля-лазянік <i>Ixobrychus minutus</i>	ГН	400-700 с	2005-2011	Э	↔	
Чапля-кваква <i>Nycticorax nycticorax</i>	ГН	10-50 п	2005-2011	Э		

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Чапля вялікая белая <i>Casmerodius albus</i>	гн	100-150 п	2005-2011	Э	↔	
Чапля вялікая белая <i>Casmerodius albus</i>	мг	500-1000 ас	2005-2011	Э		A4i
Чорны бусел <i>Ciconia nigra</i>	гн	50-70 п	2005	Э		B2
Бусел белы <i>Ciconia ciconia</i>	гн	200-250 п	2005-2011	Э		B2
Каршун чорны <i>Milvus migrans</i>	гн	3-4 п	2008	Э		
Каршун чырвоны <i>Milvus milvus</i>	гн	1 ас	2000	П		
Арлан-белахвост <i>Haliaeetus albicilla</i>	гн	5-10 п	2005-2011	Э	↔	B2
Арол-вужаед <i>Circaetus gallicus</i>	гн	6-9 п	2008	Э		B2
Лунь палявы <i>Circus cyaneus</i>	гн	+	2005-2011	П		
Малы арлец <i>Aquila pomarina</i>	гн	22-30 п	2008	Э		
Арлец вялікі <i>Aquila clanga</i>	гн	12 п	2010	Д	↔	A1

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Скапа <i>Pandion haliaetus</i>	мг	+	2005-2011	П		
Сокал-пустальга <i>Falco tinnunculus</i>	гн	1-5 п	2008	Э		
Сокал-шуленак <i>Falco vespertinus</i>	мг	+	2000-2011	П		
Сокал-кабец <i>Falco subbuteo</i>	гн	5-10 п	2008	Э		
Сокал-балабан <i>Falco cherrug</i>	зал	> 3 ас	2008	П		
Пагоніч звычайны <i>Porzana porzana</i>	гн	> 700 с	2005-2011	П		В3
Пагоніч малы <i>Porzana parva</i>	гн	> 300 с	2005	П		В3
Драч <i>Crex crex</i>	гн	500-1800 с	2010-2011	Э		В2
Журавель шэры <i>Grus grus</i>	гн	36-40 п	2008	Э		
Крывок <i>Haematopus ostralegus</i>	гн	50-80 п	2005	Э		
Зуёк вялікі <i>Charadrius hiaticula</i>	гн	180-220	2005	Э		

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Баталён <i>Philomachus riphaeus</i>	гн	100-250 п	2005	Э		
Баталён <i>Philomachus riphaeus</i>	мг	~50000-100000 ас	2005	Э		A4i
Дубальт <i>Gallinago media</i>	гн	115-160 с	2010	Э	↓	A1
Грыцук вялікі <i>Limosa limosa</i>	гн	200-500 п	2005	Э		A1
Грыцук вялікі <i>Limosa limosa</i>	мг	5000-10000 ас	2005	Э		A4i
Кулён сярэдні <i>Numenius phaeopus</i>	мг	+	2005	П		
Кулён вялікі <i>Numenius arquata</i>	гн	10-15 п	2005	Э		
Кулік-шчогаль <i>Tringa erythropus</i>	мг	> 720 ас	2005	П		A4i
Кулік-случок <i>Tringa totanus</i>	гн	1500-2000 п	2005	Э		
Кулік-случок <i>Tringa totanus</i>	мг	> 3000 ас	2005	Э		A4i
Кулік-селянец <i>Tringa nebularia</i>	мг	+	2005-2011	П		

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Кулік-паручайнік <i>Tringa stagnatilis</i>	гн	1-20 п	2005	Э		
Кулік-марадунка <i>Xenus cinereus</i>	гн	100-150 п	2005	Э		
Чайка малая <i>Hydrocoloeus minutus</i>	гн	+	2005-2011	П		
Чайка шызая <i>Larus canus</i>	гн	+	2005-2011	П		
Крычка малая <i>Sternula albifrons</i>	гн	100-150 п	2005-2011	Э	↔	B2
Крычка малая <i>Sternula albifrons</i>	мг	> 900 ас	2005-2011	П		A4i
Рыбачка белашчокая <i>Chlidonias hybrida</i>	гн	0-400 п	2005	Э		
Рыбачка белакрылая <i>Chlidonias leucopterus</i>	гн	1000-5000 п	2005-2011	Э		
Рыбачка белакрылая <i>Chlidonias leucopterus</i>	мг	10000-15000 ас	2005-2011	Э		A4i

Виды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Рыбачка чорная <i>Chlidonias niger</i>	гн	500-1000 п	2005-2011	Э		B2
Рыбачка чорная <i>Chlidonias niger</i>	мг	5000-10000 ас	2005-2011	Э		A4i
Пугач <i>Bubo bubo</i>	гн	20-30 п	2008	Э	↔	B2
Сычык вераб'іны <i>Glaucidium passerinum</i>	гн	+	2005	П		
Сыч-сіпель <i>Athene noctua</i>	гн	+	2005	П		
Сава балотная <i>Asio flammeus</i>	гн	10-30 п	2005	Э		
Звычайны зімародак <i>Alcedo atthis</i>	гн	20-30 п	2008	Э		
Сіваграк сіні <i>Coracias garrulus</i>	гн	2-5 п	2005-2011	Э		
Удод <i>Upupa epops</i>	гн	> 140 п	2005-2011	П		B3
Круцігалоўка <i>Jynx torquilla</i>	гн	> 300 п	2005-2011	П		B3
Жаўна сівая <i>Picus canus</i>	гн	> 100 п	2005	П		B3

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Жаўна зялёная <i>Picus viridis</i>	гн	20-30 п	2008	П		
Дзяцел сярэдні <i>Dendrocopos medius</i>	гн	> 50 п	2005-2011	Э		В2
Дзяцел беласпінны <i>Dendrocopos leucotos</i>	гн	50-100 п	2008	П		
Дзяцел жоўтагаловы <i>Picoides tridactylus</i>	гн	+	2005	П		
Ластаўка-зямлянка <i>Riparia riparia</i>	гн	20000-30000 п	2005	Э	↔	В3
Свірстун палявы <i>Anthus campestris</i>	гн	+	2005-2011	П		
Свірстун лугавы <i>Anthus pratensis</i>	гн	> 1800 п	2005-2011	П	↔	В3
Цвыркун звычайны <i>Locustella naevia</i>	гн	> 120 п	2005-2011	П	↔	В3

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды (2000-2011)	Крытэрыі ТВП
Цвыркун рачны <i>Locustella fluviatilis</i>	гн	> 1000 п	2005-2011	П	↔	В3
Цвыркун салаўіны <i>Locustella luscinoides</i>	гн	> 300 п	2005	П	↔	В3
Чаротаўка вяртлявая <i>Acrocephalus paludicola</i>	гн	34 с	2010	Д	↓	А1
Чаротаўка звычайная <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	гн	> 6000 п	2005-2011	П	↔	В3
Чаротаўка балотная <i>Acrocephalus palustris</i>	гн	> 800 п	2005-2011	П	↔	В3
Сініца белая <i>Cyanistes cyanus</i>	гн	100-200 п	2008	Э	↔	

Іншыя рэдкія і знаходзячыся пад пагрозай знікнення віды:

Звяры: еўрапейская рысь *Lynx lynx*, барсук *Meles meles*, арэшнікавая соня *Muscardinus avellanarius*, соня-палчок *Myoxus glis*.

Амфібіі: камышовая жаба *Bufo calamita*, гребенчатый тритон *Triturus cristatus*.

Рэптыліі: болотная чарапаха *Emis orbicularis*.

Рыбы: падуст *Chondrostomanusus*, сцерлядзь *Acipenserruthenus*, вусач *Barbus barbuis*, рыбец *Vimbavimba*.

Насякомыя: рашэцісты жужаль *Carabus cancellatus*, жужаль менетрыэ *Carabus menetriesi*, фіялетаваы жужаль *Carabus violaceus*, залацістаямчаты жужаль *Carabus clathratus*, бронзавы красацел *Calosomainquisitor*, красацел-даследчык *Calosoma investigator*, жук-алень *Lucanus cervus*, мнемазіна *Parnassius mnemosine*, мядзедзіца-гаспадыня - *Pericaliamatronula*, шашачніца брытамарта *Mellectabritomartis*, Прыгожы пядзенік *Chariaspilates formosaria*, пурпурная стужачніца *Catocalaspona*, чарнаватая блакітніца *Maculinea ausithous*, стэпавая плямістая блакітніца *Maculinea teleius*, мохавы чмель *Bombus muscorum*, мурашка-амазонка *Polyergus rufescens*.

Расліны: сальвінія пływучая *Salvinia natans*, гарлачык белы *Nymphaea alba*, луннік ажываючы *Lunaria rediviva*, зубніца клубняносная *Dentaria bulbifera*, пярэсна еўрапейская *Trollius europaeus*, сон лугавы *Pulsatilla pratensis*, касач сібірскі *Irissibirica*, вадзяны арэх пływучы *Trapa natans*, дуднік балотны *Angelica palustris*, ліндэрнія ляжачая *Lindernia procumbens*, малачай махнаты *Euphorbia villosa*, шпажнік чарапіцавы *Gladiolus imbricatus*, лікападыела заліўная *Lycopodium lucidulum*, расіца прамежкавая *Drosera intermedia*, дзікая пятрушка аленева *Peucedanum cervaria*, фіялка багнавая *Viola uliginosa*, шалфей лугавы *Salvia pratensis*, сліва калючая *Prunus spinosa*, аднацветка аднакветкавая *Moneses uniflora*, астра стэпавая *Aster amellus*, касач бязлісты *Iris aphylla*, ятрышнік клапаносны *Orchis scoriophora*, чараўнік зеленакветкавы *Platanthera chlorantha*.

Пагрозы:

- Парушэнні гідралагічнага рэжыму.
- Большасць праблем заказніка «Сярэдняя Прыпяць» вызвана асушэннем значнай часткі балот на тэрыторыі водазбору Прыпяці і звужэннем поймы ў выніку яе абвалавання для папярэджання навадненняў. Звужэнне поймы і павышэнне ўзроўню вады прывялі да знікнення шэрагу каштоўных біятопаў, падтоплівання лясоў, скарачэнню месцаў, прыдатных для нерасту рыб, змене відавочнага складу флоры і фауны.
- Вясновае выпальванне расліннасці ў пойме, асабліва ў гады, калі адсутнічаюць паводкі, аказвае крайне негатыўны ўплыў на жывёл і расліны.
- Высечка лясоў без уліку іх значнасці для захавання біялагічнай разнастайнасці.
- У выніку перавыпасу жывёлы на многіх участках поймы адбываецца

парушэнне структуры натуральных раслінных супольнасцей. Гэта выражаецца ў змяненні складу расліннасці лугоў, знішчэнні падросту ў лясах.

- Змяненне гаспадарчай дзейнасці. У апошнія дзесяцігоддзі адбылося істотнае скарачэнне сенакосных плошчаў у пойме. Гэта выклікала хуткае зарастанне балот і адкрытых заліўных лугоў лазняком.
- Забруджванне вады. Асноўнымі крыніцамі забруджвання ў басейне Прыпяці з'яўляюцца прадпрыемствы цеплаэнергетыкі, дрэваапрацоўчай, цэлюлоза-папяровай, лёгкай і харчовай прамысловасці, сельскагаспадарчая вытворчасць (земляробства, жывёлагадоўля) і камунальная гаспадарка. Тэндэнцыя пагаршэння якасці вады наглядаецца практычна па ўсіх паказчыках.
- інтэнсіўнае развіццё паляўнічага турызму, асабліва замежнага. Адсутнасць зон пакою. Браканьерства.

Рэкамендацыі па захаванню:

- укараненне экалагічна арыентаваных метадаў рубак;
- строгае захаванне рэжыму заказніка, які забараняе правядзенне асушальнай меліярацыі;
- рэканструкцыя існуючых гідрамельіярацыйных аб'ектаў з ужываннем экалагічна арыентаваных метадаў гідратэхнічнай меліярацыі;
- вывад асобных участкаў раней асушаных земляў з сельскагаспадарчага выкарыстання і іх паўторнае забалочванне;
- выкарыстанне экалагічна бяспечных метадаў унясення арганічных і мінеральных угнаенняў;
- абвалаванне жывёлагадоўчых комплексаў, своечасовая і бяспечная ўтылізацыя адыходаў;
- заахвочванне традыцыйных метадаў гаспадаркі на сенажацях і пашах, напрыклад, пасродкам субсідый;
- захаванне дзейсных патрабаванняў забароны правядзення палаў сухой расліннасці;
- правядзенне навукова абгрунтаваных лакальных строга рэгуляваных палаў у зімовы перыяд;
- забарона ўзворвання натуральных лугоў;
- рэгуляванне пасьбы быдла ў мэтах прадухілення дэградацыі лугоў;
- забарона прац па спрамленню рэчышча ракі Прыпяць і яе прытокаў;
- укараненне экалагічна арыентаваных метадаў гідратэхнічнага будаўніцтва;
- удасканаленне кантролю за горадабудаўнічымі праектамі; выбар пляцовак для будаўніцтва ў месцах нізкай рызыкі для біяразнастайнасці;

- узмацненне кантролю за браканьєрствам, павелічэнне штрафаў;
- рэгуляванне развіцця паляўнічага турызму.

Крыніцы інфармацыі:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч., Дзьмітрынок М.Г, Карліонава Н.В., Левы С.В., Пінчук П.В., Самусенка І.Э.

Дмитренко М.Г. Оценка численности и популяционная динамика большой выпи (*Botaurus stellaris*) и малой выпи (*Ixobrychus minutus*) в пойме р. Припять (Беларусь) // Збереження та відтворення біорозноманіття природно-заповідних територій: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвеч. 10-річчю Рівненського природного заповідника, Сарни, 11-14 черв. 2009 р. / Рівненський природний заповідник; редкол.: М.Д. Будз [та ін.]. – Рівне, 2009. – С. 405-409.

Отчет по НИРпо теме “Выполнение первой стадии подготовки Планов управления заказниками «Средняя Припять» и «Простырь»”, 2005 г.

Отчет по НИР по теме «Проведение учётов индикаторных видов животных в заказниках «Споровский», «Званец», «Средняя Припять» и «Простырь». Науч. Руководитель Карлионова Н.В., Минск., 2010. – 56 с.

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Дамброўскі В.Ч., Зуёнак С.В., Казулін А.В., Куніцкі Д.Ф., Мангін Э.А., Мароз М.Д., Нікіфараў М.Я., Пінчук П.В., Самусенка І.Э., Скуратовіч А.Н., Сцепановіч Я.М., Ямінскі Б.В.)

Census of the Black Stork (*Ciconia nigra*) in the Southern Belarus: new data. Abstracts of V. International Conference on the Black Stork (*Ciconia nigra*). Cormoran Complex, Uzlina, Romania, 4 - 6 April 2008. Dombrovski V.C., Mindlin G.A., Dzmitranok M.G.

Складальнікі : Левы С.В.

** Выкарыстанне змешчанай тут неапублікаванай інфармацыі для навуковых публікацый без пісьмовай згоды яе аўтараў забаронена. У выпадку выкарыстання часткі кантэнту або старонкі цалкам на іншых інтэрнет-рэсурсах, абавязковая спасылка на аўтараў і сайт iba.ptushki.org*